

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Искуства Еколошког центра „Станиште“ са применом Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја

Еколошки центар „Станиште“ од 2010. године спроводи различита истраживања, углавном на теме у вези са заштитом животне средине. У том циљу, органима јавне власти годишње шаљемо између 200 и 300 захтева за приступ информацијама од јавног значаја, најчешће истовремено, нарочито локалним самоуправама. Органи власти, углавном, поступају у складу са Законом о приступу информацијама од јавног значаја, али није мали број оних који на неки начин то не чине. Описаћемо неколико наших кључних искустава и нових појава које смо уочили током поступака по нашим захтевима.

- 1) Расте број органа јавне власти који на неки начин поступају у супротности са Законом о приступу информацијама од јавног значаја. Више од половине органа прекорачује законски рок од 15 дана, а такође је у благом порасту број оних против којих изјављујемо жалбу поверенику. Обично 45 до 60 дана након захтева, шаљемо жалбу против 15-20% органа који нису одговорили на захтев (један део су увек исти органи, на пример, општине Прешево, Свилајнац, Бела Црква, Пећинци).
- 2) Органи јавне власти често не поступају у духу најбоље праксе, или у складу са Кодексом понашања државних службеника. Често имају бирократизован приступ, активно проналазе суптилне административне или процедуралне разлоге да тражиоцу отежају добијање информације, заузимају став надређености, затворени су, траже да грађани добро познају прописе (за ово користимо израз „као кад би лекар захтевао да пацијент зна латински када дође на преглед“), не „иду грађанима у сусрет“. Сва ова понашања служе да се јавност обесхрабри да било шта тражи од органа јавне власти. Ево неколико најбољих примера за то, које смо искусили:
 - Постоје градови који су поделили своје градске управе на више организационих јединица (управа). Ако се захтевом обратимо ненадлежној управи, јер не можемо у свакој локалној самоуправи да знамо који је орган за шта надлежан, управа најчешће неће да захтев проследи надлежној, нити да нас упуту на надлежну.
 - Неки органи увек одређују накнадни рок од 40 дана за доставу информације, без обзира на обимност захтева и оправданост таквог поступања.

- Неки органи доставу условљавају наплатом трошкова за израду копије документа, што не може да буде разлог за ускраћивање права на информацију.
 - Уместо да тражиоцу информације „изађу у сусрет“, подуче га, потруде се да сазнају шта се у ствари тражи, или на други начин помогну, представници органа власти често улажу видљиве напоре да у тексту захтева пронађу разлог за његово одбијање, за непоступање, достављање делимичне или погрешне информације.
 - Ако се у захтеву тражи више информација, дешава се да орган власти, нарочито после жалбе поверенику, одговор подели и шаље га „на парче“. Тиме доводи тражиоца информације у положај да мора да одустане од постојеће жалбе и покрене нову, овога пута зато што орган власти није у целости поступио по жалби. Тиме се поступак само продужава и отежава.
 - Поред ових објективних препрека, дешава се да се представници органа власти обраћају телефоном на непријатан начин, са ставом увређености и надређености, нарочито после поднете жалбе поверенику.
- 3) Када тражимо више од једног документа, у захтеву увек нагласимо да државни органи напишу које документе немају, или не поседују. Често се, међутим, дешава (у 25-30 одсто случајева) да државни органи у пропратном допису не напишу да немају документе које нису послали. По нашем искуству, овакво (не)поступање се јавља онда када државни орган нема тражени документ, али из неког разлога не жели да то напише. Зато код делимично испуњених захтева шаљемо жалбу, док недвосмислено не утврдимо постојање (или непостојање) документа.
- 4) У последње време, приметили смо и неке нове појаве:
- Приликом доставе одговора, орган власти у пратећем допису наводи да у прилогу шаље тражени документ, а у прилогу документа нема. Када се жалимо поверенику, изјасне се да су документ послали и позову се на допис.
 - Дешава се да нас у одговору општина упути на локално службено гласило, у којем је објављен само закључак о доношењу документа, али не и сам документ.
 - Ако је обавеза локалне самоуправе да на документ тражи сагласност министарства, уместо да доставе документ, упућују нас да га тражимо од тог министарства.
 - Велики број програма и извештаја о реализацији тих програма не усваја исти орган. Тако Програм фонда за заштиту животне средине доноси или локална скупштина, или веће. Међутим, Извештај о коришћењу средстава у великој већини усваја општинска/градска управа, без објављивања у службеном гласилу.

Од недавно, ЕЦ „Станиште“ покреће прекршајне поступке код прекршајних судова, и то када орган власти не поступи по решењу Повереника за информације и не достави ни тада тражене документе. Ови поступци донеће нам нова искуства.